

Воробйова Г. Ю.,
кандидатка політичних наук, доцентка,
Державний торговельно-економічний університет

МОВНИЙ АСПЕКТ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ РФ ПРОТИ УКРАЇНИ

Події 2014 року, пов'язані з агресією РФ по відношенню до України, а потім повномасштабне вторгнення 24 лютого 2022 року довели, що активні бойові дії неминуче супроводжуються дискурсом, а саме – мовним осмисленням подій. Це актуалізувало появу нових досліджень щодо використання мови під час збройного конфлікту нового типу, що називається гібридною війною, а саме: здійснення інформаційно-психологічних операцій відбувається шляхом використання мови ворожнечі; пропагандистське навіювання населення використовує широкий спектр мовних засобів: метафори, алюзії, алегорії; загалом осмислення війни відбувається шляхом словесного опису та аналізу.

Зв'язок війни та слів, текстів, оповідей є давнім і не випадковим: недарма давньогрецька назва війни *rólemos* (від якої походить слово *полеміка*) об'єднувала у своєму значенні і збройні, і словесні баталії. Є всі підстави припустити, що дискурс про війну і війна у фізичному вимірі з'являються одночасно. Збройне зіткнення будь-якого рівня починає існувати як війна – тобто історична, соціальна, гуманітарна та інша подія – тільки в межах її дискурсивного (насамперед вербального) осмислення [6, с.44]. Безперечно, фізичний модус існування війни з боями, картами фронтів та зброєю завжди йде у супроводі її дискурсивного модусу. Осмислюють та описують війни за допомогою мови та її елементів, що породжує появу нових мультидисциплінарних досліджень.

Один з проявів використання мови в процесі інформаційно-психологічних операцій під час сучасних збройних конфліктів – мова ворожнечі. Цю тактику активно використовують російські пропагандистські медіа не тільки для підсилення уявного образу ворога в обличчі «нацистів, наркоманів та сатаністів», якими називаються громадяни України, а й для посилення конфліктів всередині України задля дестабілізації соціальної сфери та виведення з ладу економіки через посилення страху, зневіри та безнадії у суспільстві. Саме тому мовний аспект пропаганди та прояви мови ворожнечі в українських наукових колах вивчаються на стику наук: лінгвістики, політичної або соціальної психології, юриспруденції, зокрема, міжнародного гуманітарного права. Проявом мови ворожнечі можуть бути слова, які постійно лунають у промовах російських політиків: «неонацисты и наркоманы, которые засели на Банковой» (у промові президента РФ В. Путіна з нагоди визнання нелегітимних ЛНР/ДНР); «Украина никому не нужна, Украина – это расходный материал в тотальной войне против РФ» (висловлювання глави МЗС РФ Сергія Лаврова від 17 травня 2022 року); постійні висловлювання

російських пропагандистів на телебаченні щодо того, що в Європі «сатаністи, вандали» та систематичне зневажливе ставлення до представників меншин.

Мову ворожнечі активно використовують щодо громадян України російські пропагандисти, а також офіційні політики РФ. Термін «мова ворожнечі» є досить новим у наукових колах, українських, зокрема, і частіше перебуває під кутом зору правників. Тим не менше, проблеми, які пов'язані з появою протидії проявам мови ворожнечі, а також встановлення термінологічної чіткості, потребують вирішення вже. З точки зору юриспруденції, існує дилема ідентифікації, яка полягає у тому, що одні вважають законодавче закріплення «hate speech» порушенням свободи слова, а інші – захистом людини від проявів ворожнечі та дискримінації. В українській правничій науці таке явище, як «мова ворожнечі» (hate speech, мова ненависті) лише останнім часом стає об'єктом наукових розвідок таких учених, як С. Лихова, Г. Рибальченко, М. Медведєва та ін., і досліджується, як правило, у міжнародно-правовому аспекті чи через призму кримінального покарання за порушення рівноправності громадян залежно від їх расової, національної належності, релігійних переконань, інвалідності та за іншими ознаками [1, с. 73].

Про широкий вплив мови на приниження української державності свідчать закріплені у заяві Верховної Ради України «Про вчинення Російською Федерацією геноциду в Україні» від 14.04.2022 року факти, що висловлювання Президента Російської Федерації як Глави держави й Верховного Головнокомандувача Збройними силами Російської Федерації та інших посадових осіб цієї держави, а також рішення органів влади всіх рівнів на підтримку та виконання цих заяв, свідчать про існування офіційної політики російської держави щодо невизнання права українського народу на самоідентифікацію, самовизначення і, як наслідок, на існування [3]. У пояснювальній записці до заяви вказано, що такі дії офіційних очільників РФ свідчать про систематичне викривлення історичних фактів задля виправдання загарбницької політики РФ щодо України. Широке дослідження використання російськими пропагандистами мови ворожнечі проти українського народу в майбутньому може стати доказовою базою для доведення того, що дії ЗС РФ на території України мають геноцидальний характер. Саме тому завдання дослідників у сфері лінгвістики полягає зібрати доказову базу, а саме – довести, що мову використовували для систематичного викривлення історії України, намагання довести факт відсутності державності, заперечення права українського народу на самовизначення у кордонах 1991 року, коли ці кордони визнали легітимними більшість країн світу. А завдання юристів – закріпити термін «мова ворожнечі» в українському законодавстві, тим самим прикріпивши це криміналізацією, щоб у майбутньому притягати до відповідальності тих, хто проводить агресивну політику щодо України.

Література

1. Львова О. Л. Мова ворожнечі: теоретико-правовий аналіз поняття. *Правова держава. Щорічник наукових праць*. Київ: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2018. Вип. 29. С. 71–79.
2. Lazarsfeld P.F., Berelson B., Gaudet H. *The People's Choice: How the Voter Makes Up His Mind in a Presidential Campaign*. New York: Duell, Sloan and Pearce, 1944.
3. Про Заяву Верховної Ради України «Про вчинення Російською Федерацією геноциду в Україні». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2188-20#Text> (дата звернення: 23.07.2022.)
4. Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод. Застосування в Україні. Офіційне видання. Київ, 2006. 176 с.
5. Медведева М. О. «Мова ненависті» в міжнародному та європейському правовому контексті. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2017. Вип. 133. С. 95–105.
6. Яворська Г. М. Гібридна війна як дискурсивний конструкт. *Стратегічні пріоритети*. Серія: Політика. 2016. № 4. С. 41–48.

Габрова Ю. О.,

здобувачка,

Бердянський державний педагогічний університет,
науковий керівник – кандидатка філологічних наук,

доцентка **Г. Л. Вусик**

ЗНАКОВО-СИМВОЛІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ КОМП'ЮТЕРНОГО ДИСКУРСУ

На сучасному етапі розвитку людства українське суспільство переживає період стрімкого розвитку та збільшення впливу ігрової індустрії на види проведення вільного часу та інших видів діяльності. Відеоігри стають популярними і доступнішими для все більш великої кількості населення різних країн світу. Неймовірний рівень технологічного розвитку та інформаційного суспільства дозволяє пережити не бачений раніше досвід. Сучасному суспільству ігрова індустрія може надати величезну кількість різноманітних відеоігор будь-якого жанру, вподобання та на будь-яку платформу. Розраховані на багато користувачів онлайн-ігри як найбільш складний і розроблений варіант комп'ютерних ігор, що представляють особливий інтерес для науковців, особливо для соціологів, так як вони породили один з найяскравіших соціальних феноменів сучасності – геймерство.